

Кечик О. О. Самостійна робота студентів як складова підготовки майбутніх вчителів іноземної мови / О. О. Кечик // Педагогічна освіта: стан розвитку, проблеми, перспективи: Матеріали регіональної науково-практичної конференції викладачів вищих педагогічних навчальних закладів I-II рівнів акредитації Східного регіону (м. Стаханов, 22 березня 2012 р.). – Луганськ: СПД Резніков В. С., 2012. – С. 77–79.

У статті розглянуто особливості організації самостійної роботи студентів педагогічного коледжу з іноземної мови, проаналізовано її форми і методи.

Ключові слова: самостійна робота, іноземна мова, інформаційні технології.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Кечик О. О.

ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»

Процес реформування та розвитку системи вищої освіти на сучасному етапі характеризується посиленням акцентів на підвищенні ролі самостійної роботи суб'єктів навчального процесу, що підтверджується основоположними засадами та вимогами Болонського процесу. У зв'язку з цим головним завданням вищої школи є оволодіння майбутнім фахівцем ефективними і раціональними методами самостійної навчальної роботи відповідно до особливостей конкретного фаху. Організація самостійної роботи студентів є тією проблемою педагогічної теорії та практики, яка має давню історію, її вивченням займалось широке коло дослідників. Але сьогодні навчальна ситуація (соціальне ставлення, концептуальні основи, реальні умови, самі суб'єкти навчального процесу) значно змінилася. Відбувається перехід на багаторівневу підготовку спеціалістів, що вимагає дослідження особливостей самостійної пізнавальної діяльності на різних рівнях та визначення шляхів підвищення ефективності самостійної роботи студентів, форм і методів її організації.

Як відомо, вивчення іноземної мови потребує значних зусиль з боку студентів, їх систематичної праці, сформованості цілої низки таких якостей, як працьовитість, наполегливість, уважність, самостійність, креативність, допитливість. Навчити студента самостійно оволодівати знаннями – одне з головних завдань дидактики вищої школи. Україна проголосила стратегічну мету – інтегруватися в європейське співтовариство. Звідси виникає потреба в оволодінні іноземними мовами й в активному використанні їх у міжнародній діяльності. Таким чином, актуальність дослідження проблеми організації

самостійної роботи студентів з іноземної мови обумовлена соціальними потребами в спеціалістах з високим рівнем знань іноземної мови.

На теоретико-методологічному рівні проблема організації самостійної роботи студентів знайшла своє висвітлення в працях багатьох сучасних вчених-педагогів: А. Алексюка, В. Безпалька, П. Підкасистого; психологів: А. Петровського, О. Леонтєва, К. Платонова, С. Рубінштейна; методистів: О. Біляєва, Л. Паламар, М. Пентилюк, К. Плиско. Різні аспекти, які торкаються вивчення особливостей організації самостійної роботи студентів у виші, неодноразово ставили об'єктом наукових досліджень вчених і сьогодні не менш широко продовжують обговорюватися на сторінках як вітчизняної, так і зарубіжної педагогічної, навчально-методичної літератури, у ході науково-практичних конференцій, на Інтернет-форумах (А. Аюрзайн, В. Буряк, М. Гарунов, С. Гончаренко, М. Єрастов, Б. Єсіпов, І. Зимня, І. Ільєсов, В. Козаков, І. Лернер, В. Ляудіс, Р. Нізамов, А. Цюприк, М. Ярмаченко та інші).

Незважаючи на широкий і багатоплановий характер досліджень, присвячених організації самостійної роботи студентів, багато питань цієї складної проблеми залишаються поки що не з'ясованими. Так, у теорії і практиці мають місце великі розходження, пов'язані з трактуванням ключового поняття – «самостійна робота студентів»; не виявлені теоретичні передумови організації самостійної роботи студентів; завдання з різних дисциплін та їх обсяг не узгоджені, що призводить до нерівномірності навантаження студентів; нехтується потреба стимулювати самостійну навчальну діяльність; немає системи в розробці та застосуванні форм контролю самостійної роботи; відсутні чіткі критерії оцінювання.

Метою нашого дослідження є розкриття особливостей організації самостійної роботи студентів педагогічного коледжу з іноземної мови, аналіз її форм і методів. Ми акцентуємо увагу не на всебічному розгляді цих педагогічних технологій, а на аналізі основних принципів, правил формування та використання найбільш ефективних форм і методів для організації самостійної роботи студентів педагогічного коледжу.

Існує багато трактувань самостійної роботи студентів, але якщо всі погляди об'єднати та виділити головне, то виходить, що самостійна робота студентів – це основна форма організації навчання, яка включає різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності, яка здійснюється на аудиторних та позааудиторних заняттях з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів під керівництвом викладача або без його безпосередньої участі. У контексті нашого дослідження самостійна робота визначається як вид навчальної діяльності, спрямований на формування пізнавальних здібностей студента, їх спрямованість на безперервну самоосвіту.

Ми вважаємо, що цілі навчального процесу з іноземної мови в педагогічному коледжі мають бути спрямовані на актуалізацію потреби у самоформуванні інтегральної готовності до самостійної праці, накопиченні безпосереднього досвіду підготовки, його стимулювання. Організацію

самостійної роботи студентів з іноземної мови не можна розглядати як ізольовану проблему. Загальновідомо, що вона є органічною частиною навчального процесу. Особливого значення при цьому все більше і більше набувають самостійні завдання, оскільки жоден курс навчання іноземної мови не дає студентам повного оволодіння мовою, а тільки допомагає їм подолати труднощі в процесі засвоєння знань та їх подальшого вдосконалення. Мета самостійної роботи з іноземної мови – активізувати пізнавальну діяльність студентів у навчальному процесі, розвинути їх мовленнєві навички та вміння, допомогти тим, які мають слабку підготовку з іноземної мови. Отже, більшість завдань для самостійного виконання добираються, щоб посилити практичну спрямованість мовної освіти майбутніх педагогів. У процесі вивчення іноземної мови викладач повинен учити студентів працювати самостійно, прищеплювати їм навички самостійної роботи в аудиторії для подальшого використання їх в позааудиторній самостійній роботі. Завдання для позааудиторної самостійної роботи повинні включати вправи різного ступеня творчості й самостійності (відтворюючі, перетворюючі й творчі). Вони мають бути скеровані на вдосконалення всіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, мовлення, читання, письмо) і володіти фаховою орієнтацією.

Традиційно самостійна робота студентів проводиться за такими формами: індивідуальні (реферативні повідомлення, курсове, дипломне проектування, науково-дослідницька робота, індивідуальні консультації, олімпіади тощо); групові (проектне та проблемне навчання, ігрове проектування, групові консультації, факультативні та гурткові заняття); масові (проектне навчання, програмоване навчання) [1, с. 48].

У самостійній роботі з іноземної мови широко використовуються традиційні (нетехнічні) засоби і технічні засоби навчання. Серед технічних засобів навчання все ширше використовується комп'ютер і відповідне програмне забезпечення, зокрема, електронні словники, перекладачі, підручники, контролюючі тестові програми, інтерактивні курси тощо.

Мультимедійні засоби та мережа Інтернет у реалізації концепції самостійної роботи студентів дозволяють виконати декілька задач: оптимізувати процес навчання; інтенсифікувати процес вивчення іноземної мови; надати можливість спілкування з носіями мови; підвищити мотивацію до вивчення іноземних мов; надати можливість одержувати найновішу інформацію та навчати навичкам її оцінки та аналізу [4, с. 21].

До найбільш ефективних видів самостійної роботи з використанням інформаційних технологій можна віднести [4, с. 21]:

мовні тренінги з лексики та граматики, використання яких допомагає розвивати навички писемного мовлення, перекладу, розширювати словниковий запас, підготуватися до іспитів; тести вхідного, проміжного та вихідного контролю знань студентів;

проблемно-пошукові завдання на базі Internet-ресурсів. Для реалізації таких завдань студенти та викладачі використовують інформаційні та

комунікаційні служби Інтернету, пошукові системи, каталоги та колекції посилань;

творчі завдання (створення презентацій, веб-публікацій, веб-сайтів). Студенти впродовж навчального семестру готують творчі проекти з використанням текстової, графічної, аудіо- та відеоінформації. Викладач надає консультативну допомогу щодо змісту, джерел інформації, оформлення та захисту роботи.

Таким чином, комп'ютерні технології дозволяють відійти від традиційних форм навчання й підвищити індивідуалізацію навчальної діяльності студентів, оптимізувати засвоєння мовних структур та граматичних правил, подолати монотонність навчального процесу при формуванні мовленнєвої та комунікативної компетенції студентів при вивченні іноземної мови, а також ефективно організувати самостійну роботу студентів.

Сучасна доба пред'являє суворі вимоги до майбутнього фахівця, який повинен уміти поєднувати глибоку фахову підготовку з високим рівнем володіння іноземною мовою та комп'ютерною грамотністю. Ці вимоги взаємопов'язані, неподільні, сприяють взаємному збагаченню й удосконаленню. Але єдиною універсальною вимогою до висококваліфікованого фахівця є його вміння самостійно, творчо мислити. Отже, сьогодні надзвичайно важливо в майбутніх фахівців виробити потребу в самостійному опануванні іноземною мовою, навчити їх творчо застосовувати набуті знання в нових ситуаціях, користуватися довідковою літературою, робити вибірковий переклад, готувати доповіді, брати участь у конференціях, анотувати статті тощо.

Таким чином, самостійна робота слугує дійовим засобом професійного розвитку майбутніх педагогів. Розвиток пізнавальних можливостей майбутніх фахівців визначається раціональною організацією самостійної роботи, в основі якої – залучення кожного студента до виконання завдань професійної спрямованості, чергування постійних і тимчасових завдань, групових, індивідуальних і колективних. Також слід зазначити, що одним з головних завдань організації самостійної роботи студентів є використання традиційних та інноваційних форм і методів навчання, які б, доповнюючи один одного, становили єдину систему, яку можна адаптувати до особливостей навчального процесу в конкретному вищому навчальному закладі з метою оптимізації навчання та підготовки висококваліфікованих фахівців.

Отже, оцінюючи сучасний стан організації самостійної роботи студентів, можна стверджувати, що існує ще багато проблем і недоліків, які потребують подальшого вирішення. Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження ми вбачаємо в розробці й впровадженні моделі організації самостійної роботи майбутніх учителів іноземної мови в академічних групах спеціальності «Початкова освіта» освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст».

Література

- 1. Атаманчук Ю.** Стан організації самостійної роботи студентів ВНЗ / Юрій Атаманчук // Рідна школа. – 2008. – № 6. – С. 46–48.
- 2. Демченко О.** Реалізація основних підходів, методів та форм організації самостійної роботи у сучасній педагогічній практиці / Олена Демченко // Рідна школа. – 2006. – № 7. – С. 19–21.